

დიდი გაურკვევლობაა საქართველოს სახელთან

“გერ”-ის ეტიმოლოგია

—”გერი” მეგრულად ნიშნავს მგელს და
აქედან მომდინარეობს საქართველოს
უძველესი სახელი “გრისი” — ”გერისი”—
”გერია”, ანუ მგლის ქავინა. მგლის
კულტი და საკუთარი ქვეყნის მგლის ქვეყნა
ნად წოდება უძველეს ქართულ ტრადიციი
აში დასტურდება (ამას თრიალეთის
თასზე გამოსახული მგელგაცებიც ადას-
ტურებენ). მგელი არის პირველი ცხოველი
რომელიც ადამიანმა მოაშინაურა და
ძაღლად აქცია. მგელი (ძაღლი) მიწათმო-
ქმედი ადამიანისთვის საუკეთესო
მოკავშირე იყო ჩლიქოსანი ცხოველების-
გან ყანის დასაცავად, ამასთანავე მას შეეს-
ძლო კეფით გაეცროთხილებინა პატრონი
მომთაბარე ტომების მოულოდნელი
თავდასხმის დროს. მგელი ამასთანავე
იქცა უმაღლესი ლოთაების ტოტემად და
სიმბოლოდ, დაახლოებით ისე რიგორც
ქრისტეს სიმბოლო იყო თვეზე. სკანურად
”გერბეთ(ემბი)” დმერთს ნიშნავს და აქედან
უნდა იყოს მიღებული მერქნაირი ფორმაცუ-
ლერმეთიც”. საქართველოში ქრისტიან-
ული რელიგიის შემოსვლის შემდგე უმაღ-
ლესი წარმართული ლოთაება გაიგივდა წმ.
გიორგისთან. მეგრულად წმ. გიორგის ქვია-
ბერბე”. სახელი “გეორგოს” წინარე ვარი-
ანტად ზოგი მიიჩნევს სახელ “გერბის”
”გეორგოს” კი ბერძნულად აგრეთვე მი-
წაოთმოქმედსაც ნიშნავს. ”გერგეს” ვარია-
ციებია: ”ჯერაგი”, ”ჯერაგი”, ”ჯერგე”
”ჯეგე” და ”გეგე”. ამ ლოთაების წმინდა-
სედ მიჩნეული უნდა კოფილიყო მუხა-
ნმარის ახრით ”ჯერაგი” თავდაპირვე-
ლად ნიშნავდა მუხას, მუხის ტყეს, რომელი-
საც გეორგიანელები თაყვანს სცემდნენ
უხსოვარი დროიდან. შემდგე მუხის რწ-
მება წმ. გიორგის დაუკავშირდა. საკუ-
რადღებოა, რომ ფუავ-ხევსურეთში წმ.
გიორგის ხშირად ლოცვებში “მუხის ან-
გელოზად” მოიხსენიებენ. ”გერმუხი” —
მთას ქვია ჯავახეთში, ”გერმუხის” ქვდება
აღმოსავლეთ საქართველოში კი არის
”გერგოთის” მთა ეკლესით, რომელიც
უკავშირდება წარმართული ქართული პან-
თურნის უმაღლეს ლოთაება „მორიგეს”
ჩემი გვარი „მორგოშია“ არის ლოთაება
”მორიგეს” ქურუმთა გვარი და ჩვენ ასევე
გვეძახიან ”მორიგოშია-ჯერგეშებს”, ანუ
”ჯერგეს”, იგივე წმ. გიორგის, ხატის მსახ-
ურებს. სამახაბლოში არი ”გერის” წმ. გიორგის ეკლესია. იჯავახიშვილის ცხო-
ბით: სიფერ არბოში (აღმოსავლეთი
საქართველო) ”გერისთაობა”, ანუ წმინდა
გიორგის ხატისა, 14-15 აგვისტოს იცოდნენ
ამ დღესასწაულს თავიდანვე ”გერის-
თაობა” რქმევია. ნაყოფიერების ლოთაე-
ბისადმი მიღებილი სარიტუალო ცეკვა-
სართულიან ფერხულს, ერქვა ”გერგეთ-
ულა”. მართალია ქრისტიანული
ტრადიციით წმ. გიორგის მიერ დიოკლე-
ტიანე-დრაკონის დამარცხება ქრისტი-
ანონობის იმპერიალიზმება გამარჯვებას
ნიშნავდა, მაგრამ წარმართულ ეპიქეში
ამას სხვა სიმბოლური დატვირთვაც
ჰქონდა: ურჩხულს ზოგან აქვთ თხის, ან
ძროხის რქები. ძროხა კი მომთაბარე
მეჯორების სიმბოლოა. მიწათმოქმედი
გიორგის სიმბოლომ, მგელმა, შეკრი-
ფანაში შესული ძროხა და ვენახში
შესული თხა. ქრისტიანულმა რელიგიამ
მგელი ბოროტების სიმბოლოდ შერაცხა-
ცხვარი კი სიკეთის — არადა ცხვრის
რქები და ჩლიქები სწორედ ეშმახსა აქეს
ბაფომების კი, საერთოდ, თხის თავი ადგას
მეჯორე აბელი მოკლა მიწათმოქმედმა
კაენმა — ანუ მომთაბარება დაამარცხა
დამკვიდრებულობაშ. ლოთაება მითრაც
რომელიც წმ. გიორგის ანალოგიურ ლო-
თაებად ითვლება, კლავს ხარს
სამეგრელოში ხალხური რწმენით წმ.
გიორგის თავად მიძყავდა ხარი ილორის
გალესიაში შესაწირად. თეთრი გიორგის
შესაწირიც ხარია. მეორე ვერსიით კი ლე-
თაებები და გმირები კი არ კლავენ ხარი
არამედ მას იმორჩილებენ და გუთახში
აბავენ. მეგრულად სიტყვა ”გერახონი”
ნიშნავს ერთგვარად მიწის დამუშავებას
გაფხვიერებას. ”გერი” სკანურად ასევე
ნიშნავს ხორბლის მარცვალსაც. მიწათმო-
ქმედება უპირველეს კოვლისა ხორბალის
დათესვას გულისხმობდა, ამიტომ ”მარ-

“გრანული” (“გერ-ანული”). სამეცნიეროში უკანასკნელ პერიოდამდე შემორჩენილი იყო გადმოცემა, რომ “მარგალი” ნიშნავს გლეხს (მიწათმოქმედს). “გრ” ძირისაა ისეთი სამიწათმოქმედო ტერმინები როგორიცაა “დარგა”, “გამარტგლა”, “ნამ-გალი” ქართული სიტყვა “გლეხი” (მიწათმოქმედი) სომხურში ჭანურიღან შევიდა ორგორც “გრეხი”. თავად ჭანურად იქნებოდა “გერეხი”. აღიღეთ აფასებულ მეგრელს ქვია “აგრუა”. ბერძნულად სიტყვა “აგრონომია” ნიშნავს მიწათმოქმედებას. მომთაბარე ბერძნებისთვის მიწაზე დამკვიდრება და მიწათმოქმედების ათვისება სწორედ იქ მოხდა, სადაც ცხოვრობდა ის ხალხი, ვინც თავიანთ ქვეყანას “გერის” ქვეყანად მოიხსენიებდა და ამდენად ბერძნებისთვის “გერ” საერთოდ მიწის ცნებად იქცა. არც სახერმნებოს დღევანდელი სახელი “გრ-ცია” არ უნდა იყოს შემთხვევითი ტერმინი. “გერეხია” ერქვა ქალაქს პელაზგურ თესალიაში. “ეგეოსი”-“ეგეიდა” კი ერქვა მედიტერანიას მცირე აზიის ჩათვლით.

— ჰეროლოტეს ცნობით “გერგიოთები” არიან იგივე “გერგიო-ტევკერები” — ტევკერები კი ტროელებს ნიშნავს. ქვეყანა ტროადას, ჩამოუდიოდა მდინარე “გერმა”. სტრაბონის ცნობით ამ ტროადაში ერთ ქალაქს ერქვა “გერგიოთა”, რომელსაც ქალაქი ტროას დაცემის შემდგებ გადარჩეულიმა ტროელებმა შეაფარეს თავი. “გერგიოთიერი” იყო მზე-დმერთი აპოლონი რომლის ტოტემური ცხოველი აგრეთვა იყო მგელი. აპოლონის ქურუმებს ბერძნულად ერქვათ “გერარები”. აპოლონს კელი-ტურად ერქვა “გრანუსი” და “ტარანისი”. აპოლონის მამაც, ზეგენიც, დაკაგშირგბულია მგელთან. მას არგოში ეძახდენ “ლიკეოსს” (“ლიკოს” ბერძნულად მგელს ნიშნავს) რომელიც თავის შვილებს მგლუბად აქვევდა. ერთერთი მითის თანახმად ზეგსის შვილები აპოლონი და არტემიდა მგელ-ქალამ გააჩინა, მაგრამ არა ზეგსის კანონიერმა მეუღლემ “ჰერამ” ანუ “გერამ” — ძველბერძნულ ალფაბეტში ასო “Η” ნიშნავდა ასო “ე”-ს, მაგრამ როცა მას თავთან მძიმე ჰქონდა დასტული (Η) ის იკითხებოდა როგორც “ჰე”, მე კი მიმაჩინა რომ ის შეიძლება ამოკითხულ იქნეს აგრეთვე როგორც “გე” — ძველბერძნულ შიარსებობდა ბერძა რომელიც არც მთლად “გ” იყო და არც მთლათ “ჰ” — დღევანდელი უერაინულის “ჰეს” მსგავსად. სახელი “გერა” ბერძნების მიერ ჩაწერილი იყო ‘ ღელ და ერ — ერა ფორმითაც, რაც ბერძნულად ნიშნავს ძლევამოსილს, ძლევამოსილს ნიშნავს მეგრული სიტყვა “გერგეზი”. ისტორიულ კარიაში (დღევანდელი თურქეთი) მდინარე “მაიანდროსისი” მიღამოებში დღემდე შემორჩენილია უძველესი საყდარი წარწერით “გერგაზ” (ΓΕΡΓΑΣ), იქვე ნაპოვნი ქადაღმერთის ქანდაკებია ამავე წარწერით, ამიტომ მიიჩნევა რომ ეს დვოთაება არის “გერა” (გერა-კობელი). მსგავსი წარწერები ანატოლიაში სხვაგანაც ბევრი არსებობს. “ჰერას” შვილობილები იყვნენ აგრეთვე “ჰერაკლე” (“გერაკლე”) და “ჰერმესი” (“გერმესი”) რომლის ნამდვილი დედა იყო “აია”, “ჰერმანუბისი” კი იყო მგლისთავიანი დვთაება რომელსაც მიიჩნევდნენ “ჰერმესის” (“იმპუსი”) სინთეზად. არკადიაში ზეგსი მიჩნეული იყო მგელ-დვთაებად და მის ტაბარში რომელსაც ერქვა “ლიკაონი” მგელი დაარსა არგადიაში “ლიკეოს”, მთაზე ქალაქი “ლიკოსურა”. არკადიასთან მდებარე სპარტას კი ადრე ერქვა “ლაკედემონი”, ანუ მგელ-სალის მხარე. სპარტის პარლამენტს ერქვა “გერუსია”, პარლამენტარებს “გერონტები”. სპარტის კანონმდებლობის რეფორმატორი იყო “ლიკერგა”. მცირე აზიის სამხრეთ-დასავლეთით არსებობდა ქვეყანა “ლიკია”, ანუ მგლების ქვეყანა რომლის მგელი იყო “გერგიისი”. ბერძნები

დაკავშირებელ

რად და ირლანდიურად ლეგროთი აღინიშნებოდა სიტყვით “დია”, რაც თავდაპირველად დედაღვთაების სახელი უნდა ყოფილიყო. იგივე ითქმის ლათინური “დიოს”, მეგრული “ოდის”, ნახური “დიალას” და სკანდინავიური ომის ღვთაება “ოდინის” შესახებაც, ახლავს ორი მგელი “ცრეპი” და “გერი”. სიტყვა “გერი” კი სკანდინავიურში ნიშნავს გაუმაძღარს-მგლისმადიანს. ძველად კი ამავე ენაზე “გერ” ნიშნავდა ციხესაც და შესაძლოა აქვდანაა ნაწარმოები ქალაქის სახელი “გრად” (გორად). მეცნ ისლანდიურად “ვარგერ” ნიშნავს მგელს და დამნაშავესაც. ძველ გერმანულში კი “გერ” ნიშნავდა შების წევრს, რაც აზრობრივად ახლოა ქართულ სიტყვა “ძ-გერებასთან” (შების). “გერ” ფუძილანაა აგრეთვე ქართული სიტყვა “მო-გერიებაც” (მომხდეურის) და სიტყვა “დაგეშვა”-“და-გერ-შვა”(ძაღლის) – მეგრულად “გერჩქინაფა”-“გერშინაფა”. “გერ”-ძირისაა აგრეთვე სიტყვები “დრენი”, როგორც “გრენას” გაძლიერებული ფორმა; “გრგვინვა” (“გერგვინვა”), “გრუხუნი”, “შეხი” “გმირი” (მეგრულად “გერგზი”) – ინდოევროპულად “გეროი”). ლათინურ ენებში “გერ”-“გუერა” ნიშნავს ომს, “გერიერო” მეომარს. “გერია” პარტიზანებს.

— ბასკეთში არის ქალაქი “გერნიკა”.
ბასკური თქმულების თანახმად “გერნიკა”
აგრეთვე ერქვა დიდ ხეს, რომელსაც აქვს
შევიდი ტოტი: ერთი ტოტი
საფრანგეთისგან აქვს გაშვერილი, ერთი
ბრიტანეთისგან, ერთი ესპანეთისგან და
დანარჩენი ოთხი ტოტი სათ აქვს გაშვერ-
ილი თავად ვივარაუდოთ.

— “უნგრეთს” ქვია აგრეთვე “მაგერსკა”
და “ჰენ-გერია”. ჰენგბი, ისევე როგორც
გოტები, საქები, ალანები, სარმატები
ფრანგები, დორჩები და ა.შ. არიან ინდო-
ევრო-თათრული მოდგმის ხალხები, რომ-
ლებმაც საბოლოოდ მოსპეს
აქლტ-გალო-იბერიელთა (ანუ გორ-
გიანელთა) სახელმწიფოები ევროპაში და
მოახდინეს მათი ასიმილაცია.

- სახორცელში შემორჩენილია წარმართული ტაბარი “გარნი”, რომელიც აგებულია დვოვაება „მგერის“ სახელზე; არქენგი კი მგლის ქვეყნის საქართველოს უწოდებენ (“უკრისტანი”). სევანის ტბას ქვია “გელამი”, იქვე ასეთი სახელი არის მართლაც.

და დასახლება „გელაქ“ნტი“, სევანის ტბას ჩრდილო-დსაკლეითით ესაზღვრებ „აგერ-ჟნის“ მთები, აქვე „ალა-გელარის“ მთაც. დღევანდელი სასომეეთის ტერიტორია მთლიანად გეორგიანული მოდგმით იყო დასახლებული მომთაბარე „ჰაიკების“ გამოჩენამდე. ასევე დღევანდელი აზერბაიჯანის ტერიტორიაც მთლიანად გეორგიანებით იყო დასახლებული თურქ-აზერების გამოჩენამდე. აზერბაიჯანის გედაბეკის რაიონში არის ადგილი სახელად „გერგერ“ და არის მდინარე „გიულეგერი“. დაღესტანში არის სოფელი „გერგა“. „გელებს“ უკავშირდება ეთნონიმი „გილიბი-გილიბარი“ და ჩრდილოეთი რაიონში არსებული ტოპონიმი „გილანი“ რაც მოგვაგონებს შუმერულ დვოთება „გილგამეშის“ სახელს. შუმერები თავიანთ ქვეყანას ეძახდნენ „ქი'ენ-გირს“, თუ „ქი'ან-გერს“, რაც ხემის აზრით განიმარტება როგორც „ქიანა გერი“. თავიანთ ქნას შუმერები ეძახდნენ „ქ-მეგირს“, თუ „ქ-მეგერს“, თუ „ქ-მეგრს“. პირველ ლურსაბულ წარწერებს ქვია „ქ-მეგრული“. შუმერებს მიაჩნდათ, რომ მათი წინამედი ჩრდილოეთის მთებიდან იყვნენ ჩამოსახლებულნი. საყურადღებოა ასევე მდინარე „ტიგრის“ „გრ-ძირი. სხვათა-შორის მდინარე ნილოსის ერთერთი გვავიპტური სახელია „გერი“. ჰეროდოტე ნილოსის შენაკადად ასახელებს მდინარე „ნიგერს“, რაც საგარაუდოდ დღევანდელი თეთრი ნილოსია, ნილოსის სათავეეს კი ქვია „კაგერა“. ეგვიპტურ ცივილიზაციას საფუძვლად უდგვს „გერზას“ კულტურა-ტოპონიმი „გერზა“ - „ალ-გერზა“ აშკარად არაბიზებულია, მაგრამ „გერ-ძირი სწორედ იმ დროინდელი იქნება როცა ეს აულტურა წარმოშვა.

ბაკურ მორბოშია (გაგრძელება შემდეგ ნომერში)

